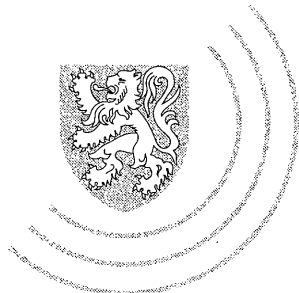

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

20 juni 1997

ACTIEPLAN

**voor preventie en hulpverlening met betrekking
tot kindermishandeling en kinderrechten
vanuit het welzijns-, gezins- en gezondheidsbeleid**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Yolande Avontroodt**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden : mevrouw Sonja Becq, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Marc Olivier, Bart Vandendriessche ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Etienne De Groot ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Kathy Lindekens, de heer Guy Swennen ;

de heren Wilfried Aers, Felix Strackx ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Cannaerts, Johan De Roo, mevrouw Veerle Heeren, de heer Hugo Marsoul, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heren Fred Dielens, Johnny Goos, Jacky Maes ;

de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire ;

de heer Herman Lauwers ;

de heer Jos Stassen.

Zie :

689 (1996-1997)

– Nr. 1 : Actieplan

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin besprak het Vlaams actieplan voor preventie en hulpverlening met betrekking tot kindermishandeling en kinderrechten vanuit het welzijns-, gezins- en gezondheidsbeleid, ingediend door de Vlaamse regering, op 22 mei en 3 juni 1997. Het Vlaams Parlement had de Vlaamse regering in een resolutie gevraagd een Vlaams actieplan voor een geïntegreerd slachtoffer- en daderbeleid uit te werken (Stuk 453 (1996-1997) – Nr. 1). Het Vlaams actieplan dat de Vlaamse regering indiende, is het antwoord op de resolutie.

Voor de bespreking werd de structuur van het document gevolgd. De bespreking van het deel "In een context van coördinatie en samenwerking" werd geïntegreerd in de bespreking van de andere delen.

1. Toelichting door de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, coördinerend minister voor de uitvoering van het actieplan

De Vlaamse regering heeft geprobeerd binnen de zes maanden daadwerkelijk uitvoering te geven aan de resolutie van het Vlaams Parlement. Dit actieplan is eigenlijk maar een eerste stap, die zo snel mogelijk uitgevoerd moet worden. Een tweede stap op langere termijn is een inclusief beleid dat tot doel heeft een meer kindvriendelijke samenleving te creëren.

De structuur van het plan ligt voor de hand. Preventie en sensibilisering komen op de eerste plaats. In een tweede hoofdstuk gaat de aandacht naar de centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling (CHK's). Zij zijn het belangrijkste meldpunt en aanspreekpunt. Na de melding komt de hulpverlening aan de beurt, waarbij de Vlaamse regering bijzondere aandacht wil besteden aan twee belangrijke actoren : het algemeen welzijnswerk (AWW) en de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's). Coördinatie en samenwerking is de rode draad in het hele actieplan. Coördinatie in de Vlaamse regering en de samenwerking met de federale overheid staan centraal in het laatste deel van het plan.

– Preventie en sensibilisering

Bijzondere aandacht gaat uit naar Kind en Gezin enerzijds en PMS-MST anderzijds die beide als

bestaand netwerk een grote rol spelen in de preventie van kindermishandeling. Kind en Gezin werkt reeds lang aan preventieve zorg en heeft daartoe een ruime infrastructuur uitgebouwd in Vlaanderen. Van Kind en Gezin wordt gevraagd zijn aandacht voor kindermishandeling te intensifiëren. De PMS-centra hebben in deze materie zowel een preventieve als een curatieve opdracht. De taak en de inschakeling van de MST-equipages moet beter worden gedefinieerd.

Daarnaast is er nog een waaier van initiatieven die elk hun betekenis hebben : vormingsactiviteiten via het AWW, de preventie in de bijzondere jeugdbijstand, het socio-cultureel vormingswerk, de gezinsopvoedkundige activiteiten... Er zijn verschillende aanspreekpunten voor de kinderen en de gezinnen (Kinder- en Jongerentelefoon, ombudsdienst van Kind en Gezin, de JO-lijn enz.). De minister benadrukt dat niet alleen het welzijnswerk of de gezondheidszorg een opdracht hebben inzake preventie. Ook het onderwijs, de media hebben een onmiskenbare verantwoordelijkheid.

Er wordt ook verwezen naar de initiatieven van het Vlaams Parlement tot oprichting van een kinderrechtencommissariaat en tot invoering van kindeffectrapporten.

– De centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling (CHK's)

De opdracht van de CHK's wordt duidelijk omschreven. De CHK's moeten ertoe aangezet worden beter samen te werken met andere hulpverlenende instanties. Het is ook aangewezen dat zij op één telefoonnummer te bereiken zijn.

– De hulpverlening

Er zijn tal van hulpverlenende instanties. In het kader van het actieplan wil de Vlaamse regering in de eerste plaats aandacht besteden aan de centra voor algemeen welzijnswerk (CAW's) en de CGG's. Voor slachtoffer- en daderhulp wordt 59 miljoen frank bijkomend vrijgemaakt. In de slachtofferhulp is het de bedoeling het vrijwilligerswerk op professionele wijze uit te bouwen. Wat hulpverlening aan daders en hun families betreft, wordt het samenwerkingsakkoord gehonoreerd : in iedere gevangenis werd een welzijnsteam opgericht. De blinde vlekken werden weggewerkt. Er zal ook extra aandacht uitgaan naar de daders van seksueel geweld. De Interdepartementale Commissie binnen de Vlaamse Gemeenschap moet terug geactiveerd worden.

Voor de CGG's verwijst de minister naar de uitzetting van mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, bij de aanpassing van de uitgavenbegroting 1997 (zie Stuk 19-A (1996-1997) – Nr. 4-I).

– Coördinatie en samenwerking

Op aandringen van het parlement heeft de Vlaamse regering een coördinerend minister aangewezen, nl. de minister bevoegd voor bijstand aan personen. De samenwerking met de federale overheid krijgt bijzondere aandacht.

Tot slot benadrukt de minister het belang van de tweede fase, nl. het inclusieve beleid. Die fase mag niet uit de aandacht gaan.

2. Bespreking

2.1. Algemeen

– Inclusief beleid en visie

De aanleiding voor het Vlaams actieplan was een vraag van het parlement, zegt mevrouw Trees Merckx-Van Goey. De commissie is al langer gevoelig voor deze materie, de zaak-Dutroux was de concrete aanleiding voor de vraag naar een actieplan. In het verlengde van de diagnose dat een mentaliteitswijziging nodig is, liggen dikwijls de persoonlijke beschuldigingen. De voorzitter is verheugd dat deze commissie en de Vlaamse regering gekozen hebben voor een constructief zoeken naar structurele oplossingen.

Verskillende leden vinden de opdeling van het actieplan in twee fasen positief. In een eerste fase kan onmiddellijk van start gegaan worden met enkele acties. Een kanttekening van mevrouw Ria Van Den Heuvel daarbij is dat de acties alleen op het domein van welzijn en gezondheid gesitueerd zijn. Het lid had dan ook graag de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, gehoord, als coördinerend minister voor het opstellen van het actieplan. Mevrouw Kathy Lindekens vindt in het actieplan wel een aanzet tot inclusief beleid, maar mist een globale geargumenteerde visie over de taakverdeling van de verschillende actoren op het veld.

Verskillende leden beklemtonen het belang van de tweede fase, het inclusieve beleid. Mevrouw Yolande Avontroodt vindt dat consequenties van

het inclusieve beleid voor een meer kindvriendelijke samenleving onvoldoende tot uiting komen. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey en mevrouw Ria Van Den Heuvel vinden dat het duidelijker moet worden dat de hele regering achter het plan staat, ook qua inzet van middelen. Wordt daar in de regering ernstig aan gewerkt, vraagt laatstgenoemd lid. Wanneer begint de tweede fase trouwens te lopen? Mevrouw Trees Merckx-Van Goey benadrukt dat de voortgang van het actieplan permanent bewaakt moet worden. Het actieplan moet ook concreter ingevuld worden.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel is de mening toegedaan dat de visie op het werken met kinderrechten veeleer mager uitgevallen is.

Preventie is in essentie verhinderen dat problemen zich doorzetten, antwoordt de minister. Dat heeft ten gronde te maken met het soort samenleving waarvoor men opteert. De inzet voor de kinderrechten is geen modeverschijnsel, maar een keuze voor een bepaald samenlevingsmodel. Men kan verdergaan in de richting van de superindividualisering, of men kan bouwen op het engagement dat mensen onder elkaar aangaan. Er wordt nog te veel lippendienst bewezen aan het gezin, zegt de minister. Het departement WVC doet grote inspanningen voor het gezin. Ongeveer 20 miljard komt eigenlijk ten goede aan de gezinnen. Alleen is de coherentie soms nog zoek. De minister deelt mee dat hij een extra inspanning wil doen om de collega's in de Vlaamse regering te overtuigen.

De uitdieping van de visie op het werken rond kinderrechten komt er, antwoordt de minister. Daar is wel tijd voor nodig. Het thema maakt pas recent zo expliciet opgang. Bij de administratie is er wel goede wil. Er wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van de deskundigheid. Die ligt voorlopig bij bepaalde vrije initiatieven die elk hun gedeeltelijke expertise hebben. Die expertise moet samengebracht worden. De voorstellen van decreet inzake kinderrechtencommissariaat en kindeffectrapportering zullen dat proces activeren. De minister voelt zich dan ook gesteund door deze parlementaire initiatieven. In deze zittingsperiode zullen op de bevoegdheidsdomeinen van de andere Vlaamse ministers misschien niet meer dan 'proeftuinen' groeien. Dat is op zich al positief, vindt de minister. Die ervaring kan in een volgende fase naar een breder veld getransfereerd worden. De minister staat achter een dergelijke inductieve werkwijze. Hij is van oordeel dat met de twee decreten een onherroepelijke beweging in gang gezet wordt, maar een onmiddellijke omschakeling kan men niet verwachten. De tweede fase van het actieplan

is nu al ingegaan, vervolgt de minister. Er is weliswaar nog geen document klaar, maar de gesprekken met de collega's-ministers zijn gestart. De eerste fase (bijkomende middelen, vorming, protocols...) zou eind dit jaar haar beslag moeten krijgen.

- Samenwerking met de federale overheid en coördinatie op het veld

Eenheid in het beleid is essentieel, zowel intern op het Vlaamse niveau als in de verhouding tot het federale niveau, meent mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Voor de Vlaamse Gemeenschap is het niet haalbaar om onmiddellijk evenveel middelen uit te trekken als de federale overheid. De Vlaamse inspanning mag hierbij wel niet eindigen. De Vlaamse Gemeenschap moet ten aanzien van de federale overheid uit één mond spreken. Afstemming tussen beide partners – volwaardige gesprekspartners – moet nagestreefd worden. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vindt dat de Vlaamse Gemeenschap de regionale coördinatie moet invullen. Justitie heeft wel de problemen gedetecteerd die rijzen op het raakvlak tussen Welzijn en Justitie en heeft nu het plan opgevat Justitiehuisen op te richten.

Volgens mevrouw Ria Van Den Heuvel zegt het actieplan bijster weinig over de drie samenwerkingsverbanden met de federale overheid. Het lid had graag meer uitleg gekregen.

Verschillende leden vragen meer duidelijkheid over de – hoogstnodige – coördinatie die als een rode draad door het actieplan loopt. Mevrouw Kathy Lindekens verwoordt het zo : wie doet wat, waarom en met welke middelen ? Daarover moeten dringend afspraken gemaakt worden tussen de verschillende actoren. Afspraken tussen bv. de CGG's en CHK's zouden in grote lijnen aangegeven moeten worden, zegt mevrouw Sonja Becq. Ook moet duidelijk zijn wie een dossier volgt op regionaal vlak. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen sluit zich daarbij aan en wijst op het gevaar dat probleemgevallen voortdurend naar andere instanties doorgeschoven worden. Eén bepaalde instantie moet verantwoordelijk blijven voor het volgen van een dossier.

Voor de coördinatie van de preventie is het nodig in kaart te brengen wie waar wat doet en voor wie. Mevrouw Kathy Lindekens vraagt of dat al gebeurd is.

Ten slotte wil mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wijzen op de te zwakke ondersteuning vanuit de

administratie Welzijn. De welzijnssector kent een enorm personeelsverloop. De vervangingen zijn een enorm probleem. Een globale oplossing voor het personeelsprobleem is nodig.

De samenwerking met de federale overheid verloopt goed, antwoordt de minister. Regelmatig is er met Justitie overleg over de opvolging van de dossiers. Inhoudelijk zitten de twee departementen op dezelfde lijn. Vlaanderen staat op dit vlak veel verder dan Wallonië. In verband met de samenwerkingsakkoorden verwijst hij naar zijn antwoord bij punt 2.4 over de hulpverlening. Er zijn natuurlijk nog uitdagingen inzake samenwerking tussen Justitie en Welzijn. De minister vindt het niet evident dat de Vlaamse Gemeenschap intrekt in de toekomstige federale Justitiehuisen. Dat moet nog verder uitgeklaard worden.

Voor meer samenhang rekent de minister op het regionale overleg in het welzijnswerk in al zijn aspecten. De minister poogt dat te structureren. Er wordt gewerkt aan een decreet. De verschillende partners moeten rond de tafel zitten en afspraken maken. De minister hoopt de samenwerking te bevorderen door ervoor te zorgen dat doorverwijzen geen voor- of nadeel oplevert. Netwerkvorming is wel niet af te dwingen, ze kan alleen structureel gestimuleerd worden. Op het veld is daartoe een groeiende bereidheid. Ook op het vlak van de preventie is coördinatie niet gemakkelijk, vervolgt de minister. Iedereen eist preventie voor zich op. De minister deelt de bezorgdheid van de leden. Meer samenhang kan slechts bereikt worden via de weg der geleidelijkheid. Ten slotte beaamt de minister dat een soort trajectbegeleiding per dossier aangewezen is.

Ook de administratie heeft nog een weg te gaan. Het kwaliteitsdecreet is ook voor de administratie een hulpmiddel.

- Middelen eerste lijn / tweede lijn

Verschillende leden plaatsen kanttekeningen bij de toekenning van een groot deel van de middelen aan de tweedelijns hulpverlening, nl. de CGG's. De algemeen-preventieve eerste lijn verdient meer middelen. Dat de CGG's 79 miljoen frank krijgen is positief, maar de CHK's die toch een sleutelrol spelen bij kindermishandeling, krijgen niet de nodige middelen, meent mevrouw Kathy Lindekens. Als de nulde en eerste lijn, de primaire en secundaire preventie, onvoldoende uitgebouwd zijn, worden problemen gemakkelijker getherapeutiseerd, merkt mevrouw Trees Merckx-Van Goey op, wat een duurdere oplossing is. De hulpverlening

mag geen omgekeerde fuik worden, met een smalle instroom. De leden hopen op meer aandacht voor de preventieve benadering. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt een evaluatie van de toekenning van de middelen.

Inzake de verdeling van de middelen, in concreto tussen het AWW en de CGG's, antwoordt de minister het volgende. Wat het AWW betreft moeten alle bijkomende middelen in rekening gebracht worden, ook de middelen die buiten het actieplan toegekend worden. Los van de lasten van het verleden heeft het AWW in de begroting een bijkomende injectie gekregen. Via de Vesoc-middelen gebeurt ook een grote inspanning : het AWW krijgt 40 miljoen : 20 miljoen recurrent en 20 miljoen niet-recurrent.

Een groot deel van de aanmeldingen bij de CHK's kan doorverwezen worden naar het AWW, vervolgt de minister. Waar therapeutische behandeling nodig is, zijn de bondgenoten van de CHK's toch vooral te vinden op de tweede lijn, nl. bij de CGG's. De eerste lijn is daarvoor onvoldoende geëquipeerd. De minister verwijst verder naar zijn antwoord bij punt 2.4.

– Zwangerschapsonderbreking

De heer Felix Strackx vraagt het actieplan open te trekken naar het ongeboren leven. Zwangerschapsonderbreking is volgens het lid een vorm van kindermishandeling en komt als dusdanig niet in het actieplan aan bod.

Abortus ontsnapt grotendeels aan de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap, antwoordt de minister. De Vlaamse Gemeenschap is enkel bevoegd voor voorkoming en begeleiding. Het Centrum voor relatievorming en zwangerschapsafbreking is met die materie bezig, maar ook andere centra bv. in het algemeen welzijnswerk (functie gezins- en relationeel werk).

2.2. Preventie en sensibilisering

De heer Felix Strackx is de mening toegedaan dat de beste preventie, nl. een samenleving op basis van deugdelijke morele normen, ondermijnd wordt. Mevrouw Anne Van Asbroeck, Vlaams minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke-Kansenbeleid, staat volgens het lid toe dat spellen van de natuur als normaal voorgesteld worden. Hij verwijst naar het leesproject "Het Groot Gelijk". De Vlaamse Jeugdraad gedooft drugge-

bruik, propageert het zelfs. Wat de jongerenadviescentra van het AWW aanbieden als vormingsactiviteiten rond relatiebekwaamheid, is het allerminst, vindt het lid.

Over hoe mensen tot relatiebekwaamheid opgevoed kunnen worden, bestaat geen eensgezindheid, repliceert de minister. De visie daarover wordt bepaald door de maatschappijvisie die men aanhangt. De maatschappijvisie van de minister verschilt van die van het lid. De boekjes van het leesproject in het kader van het gelijkheidskansenbeleid worden gehanteerd om bepaalde zaken bespreekbaar te stellen.

– Kind en Gezin

Het aantal regiohuizen wordt opgetrokken. Moet daarmee de afbouw van de consultatiebureaus opgevangen worden, vraagt de heer Felix Strackx. Welke taak hebben de regiohuizen en waar zullen zij gevestigd worden ? Naast de centra voor integrale gezinszorg (CIG's) zijn er nog de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG's). Waarom vallen de CIG's niet meer onder Kind en Gezin ? Het lid is enorm gekant tegen de versnippering in het aanbod.

Minister Luc Martens merkt op dat de regiohuizen geen gevolg zijn van het actieplan. Ze zijn een uitvloeisel van het strategisch plan van Kind en Gezin. De CIG's (6) werden onder de voorganger van de minister uit Kind en Gezin gelicht. Volgens de minister hebben de CIG's een gelijksoortige opdracht als de centra van het algemeen welzijnswerk. De CKG's (23) worden gefinancierd door Kind en Gezin en werken op zelfstandige basis. Er is een verband tussen beide soorten centra. Coördinatie is uiteraard noodzakelijk.

Kind en Gezin werkt vooral voor jonge kinderen, en met de ouders, merkt mevrouw Ria Van Den Heuvel op. Door te veel op Kind en Gezin te rekenen dreigen de jongeren onvoldoende aan bod te komen. Het is overigens overdreven te beweren dat Kind en Gezin in alle gezinnen aanwezig is. Evaluatie is nodig. Mevrouw Yolande Avontroodt meent in dat verband dat de resultaten meegenomen moeten worden van het project in Vilvoorde waarin gepoogd wordt een volledige doelgroep te bereiken.

Het bereik van de consultatiebureaus van Kind en Gezin ligt toch behoorlijk hoog, vindt de minister : boven de 80 percent. Het experiment in Vilvoorde zal ongetwijfeld interessante gegevens opleveren. De totale evaluatie zal aantonen waar echte blinde

vlekken zijn. Men mag ook niet uit het oog verliezen dat Kind en Gezin niet geïsoleerd werkt : er wordt samengewerkt met andere instanties.

Het verwondert mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Kathy Lindekens dat bij Kind en Gezin meer consulten en huisbezoeken vooropgesteld worden bij een vermoeden van kindermishandeling, dan bij de vaststelling ervan.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel benadrukt de nood aan taakafstemming en samenwerking tussen Kind en Gezin en de centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling (CHK's). Volgens de minister zijn er duidelijke afspraken gemaakt. Kind en Gezin subsidieert en erkent de centra, houdt toezicht op de kwaliteit van hun functioneren, ondersteunt hun werking en werkt met hen samen inzake de cliëntregistratie.

Mevrouw Sonja Becq wijst op de noodzaak aan doorstroming van gegevens van Kind en Gezin naar de instanties die gezinnen of kinderen later volgen, bv. PMS-MST.

Mevrouw Yolande Avontroodt staat achter het optimaliseren van de bestaande initiatieven. Door echter te veel kwantitatieve normen voorop te stellen, dreigt men zijn doel voorbij te schieten. Het lid denkt aan de streefcijfers die voor Kind en Gezin vooropgesteld worden. Men moet dat aan de deskundige hulpverleners zelf overlaten.

De minister geeft toe dat kwantificeren ook zijn grenzen heeft. Voor deze problematiek kunnen inderdaad geen normen vooropgesteld worden vanuit 'Brussel'. Voor een organisatie kan het wel nuttig zijn om intern bepaalde streefcijfers te hanteren. Het mag wel niet tot rigiditeit op het terrein leiden. De hulpverleners zelf moeten hun opdracht invullen in eer en geweten.

Door het aanstellen binnen Kind en Gezin van provinciale coördinatoren gaat men overstructureren, meent mevrouw Yolande Avontroodt. Ook mevrouw Kathy Lindekens vindt het overbodig, ervan uitgaand dat het regionale overleg goed verloopt. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen daarentegen is voorstander van een centrale coördinator, die als centraal aanspreekpunt kan fungeren. Logistieke ondersteuning, documentatie bv., wordt ook het best niet op lokaal vlak uitgebouwd.

Minister Luc Martens merkt op dat coördinatie geen centralisatie betekent. Kind en Gezin heeft een ondersteunende rol. Het moet een beleid kunnen uittekenen, vorming aanbieden.

– PMS-MST

Volgens mevrouw Sonja Becq zet de regering een beperkt extra budget in voor PMS-MST. Over hoeveel gaat het ? Is daaraan een bepaald programma voor leerkrachten gekoppeld ?

De minister antwoordt dat 2 miljoen frank extra op de begroting van Onderwijs uitgetrokken wordt om een vormingsprogramma uit te werken. Voor de implementatie van dit programma in de scholen zijn geen extra middelen ingeschreven. De scholen zelf hebben daarvoor middelen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt in de tekst van het actieplan meer klemtoon te leggen op de vorming. Ook de andere betrokken beroepsgroepen moeten die vorming kunnen krijgen. Onderwijs zou ook via bv. bibliotheek aan jongeren kenbaar moeten maken waar ze met hun problemen terecht kunnen. In het onderwijs worden jongeren opgeleid om elkaar te ondersteunen bij drugsproblemen. Waarom wordt niet iets analoogs opgezet voor kindermishandeling ?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey veronderstelt dat nieuwe maatregelen in het onderwijs bekeken zullen worden vanuit de effecten voor jongeren. Dat wordt uitdrukkelijk in het voorstel van decreet tot invoering van kindereffectrapporten opgenomen.

De PMS-centra krijgen zowel preventieve als curatieve taken opgedragen. Mevrouw Yolande Avontroodt vindt dat onaanvaardbaar en onwerkbaar. Het getuigt allerm minst van een coherente visie op de eerstelijns hulpverlening. Het is in essentie de opdracht van PMS om de problemen te detecteren, te signaleren en door te verwijzen. Als men PMS ook curatieve taken geeft, riskeert men zijn doel voorbij te schieten. Ten slotte betreurt het lid dat weerom niet overwogen wordt om risico-analyse in te voeren.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel is het daar niet mee eens. Verschillende PMS-centra werken al volgens de opdracht beschreven in het actieplan. De centra zijn daar niet ongelukkig mee. Ze worden ook wel geconfronteerd met wachtlijsten, zoals zovelen overigens. Het lid wenst te weten wie de actieplannen rond kindermishandeling evalueert. Worden ze bijgestuurd ?

De minister neemt de suggesties van de leden mee. De term 'actieplannen' wordt niet formeel gehanteerd. Sommige PMS-MST-centra maken dergelijke plannen op, andere niet. De centra zijn er ook

niet toe verplicht. De methodiek van de actieplannen wordt gehanteerd in het kader van de begeleiding van de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren. Er kunnen actieplannen gemaakt worden rond drugs, plagen op school, kindermishandeling enz. Het is de bedoeling om die methodiek uitdrukkelijk te verplichten bij de decretale hervorming.

- Een waaier van initiatieven en acties

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen zou graag ook de jeugthuizen en -verenigingen en de zorgsector in het algemeen vermeld zien. Ook zij vervullen een belangrijke preventieve opdracht. Vorming en bijscholing – ook op het vlak van kindermishandeling – is essentieel voor de zorgverstrekkers.

Het aantal telefoonlijnen in deze sector neemt toe. Het lid benadrukt het belang aan duidelijkheid. Eén telefoonnummer is noodzakelijk. Ook een grotere herkenbaarheid van hulpverleningscentra in het telefoonboek moet nagestreefd worden.

Mevrouw Kathy Lindekens vraagt of er plannen zijn voor sensibilisering van de volwassenen op ruime schaal, bv. inzake sekstoerisme. De minister heeft geen weet van zulke plannen. De minister neemt de suggesties van de leden wel mee.

- Algemeen welzijnswerk (AWW)

Sinds 1994 worden geen middelen meer uitgetrokken voor de vormingsactiviteiten in het AWW. Is dat houdbaar als men van het AWW verwacht dat zij instaan voor vormingsactiviteiten rond relatiebekwaamheid, seksualiteit, rechtspositie van kinderen en jongeren, vraagt mevrouw Ria Van Den Heuvel. Bovendien dreigen de specifiekere vormingsactiviteiten in het gedrang te komen door de algemene opdracht die de centra te vervullen hebben. Verder zou onderwijs zijn opdracht niet naar behoren vervullen. Onderwijs zou alleen nog instaan voor de financiering van de brochure "Dynamo" waarin de vormingsactiviteiten aangekondigd worden. Hoe denkt de minister daarover?

De minister bevestigt dat het budget voor de vormingsactiviteiten de laatste jaren niet geëvolueerd is. Een evaluatie van de vormingsactiviteiten is nodig, meent de minister. Verder zal voor het algemeen welzijnswerk bij de wijziging van het decreet voorgesteld worden om werk te maken van een globale financiering van de centra.

- Bijzondere jeugdbijstand

In het actieplan wordt gewezen op de belangrijke stappen van de bijzondere jeugdbijstand inzake preventie. Mevrouw Ria Van Den Heuvel vindt dat één preventieconsulent per comité toch wel bijster weinig is, zeker in verhouding tot de curatie.

Uit hoorzittingen in de commissie is gebleken dat de preventieconsulenten hun opdracht niet kunnen vervullen, merkt mevrouw Yolande Avontroodt op. Ze worden immers mee ingeschakeld om de zware cliëntenlast te verwerken. De minister zegt andere signalen te krijgen uit de sector. De preventieconsulenten zijn vrijgesteld om aan preventie te doen. Dat neemt niet weg dat er misschien hier en daar uitzonderingen zijn. Preventie kan natuurlijk ook altijd ruimer opgevat worden.

Volgens mevrouw Sonja Becq zijn de diensten van de bijzondere jeugdbijstand onvoldoende bemenst. Voor de preventiewerker is het bijna onmogelijk alle thema's te volgen. In dat verband is het aangegeven regionaal tot afspraken te komen tussen diensten die gelijksoortig preventiewerk verrichten.

Waarom mogen ambtenaren in die sector niet vervangen worden bij langdurige afwezigheid, bv. bij zwangerschapsverlof? Dat creëert enorme problemen, merkt mevrouw Riet Van Cleuvenbergen op. Volgens mevrouw Trees Merckx-Van Goey leidt dat tot zeer prangende problemen in de gemeenschapsinstellingen. De veiligheid is er momenteel niet meer gegarandeerd door het tekort aan personeel. Kan de coördinerend minister niet op een oplossing aansturen bij zijn collega van Ambtenarenzaken?

De minister antwoordt dat dit het gevolg is van hun ambtenarenstatuut. De minister zegt aandacht te hebben voor dit probleem.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey wijst op de nog steeds hoge drempel van de bijzondere jeugdbijstand voor de multiprobleemgezinnen. Kan er niet gewerkt worden aan een versoepeling van de doorverwijzing vanuit Kind en Gezin, vanuit het AWW? De minister neemt deze zorg mee.

- Socio-cultureel vormingswerk en gezinsopvoedende activiteiten (GOA)

Het socio-cultureel werk moet meer plaats krijgen in het actieplan, vindt mevrouw Ria Van Den Heuvel. Er moet bekeken worden hoe het socio-cultureel werk optimaal ingeschakeld kan worden.

Organisaties die een jarenlange deskundigheid opgebouwd hebben, moeten gehonoreerd worden. Zij kunnen nu vaak de vraag niet meer aan.

De minister repliceert dat het socio-cultureel werk een enorm gevarieerd veld bestrijkt. Socio-culturele verenigingen zijn totaal vrij om hun programma te bepalen. Over het algemeen besteden ze te weinig aandacht aan de problematiek. Er zijn daartoe ook geen decretale impulsen. Er lijkt een zekere bereidheid te groeien om zich in te passen in een prioriteitenbeleid, maar dat is niet voor morgen. In het beste geval komt er tegen 1999 een nieuwe regelgeving ter zake. Het socio-culturele werk moet terug naar zijn initiële, dit is emancipatorische rol.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Patricia Ceysens vragen naar de krachtlijnen van de nieuwe regelgeving voor de gezinsopvoedende activiteiten. Mevrouw Patricia Ceysens en ook mevrouw Kathy Lindekens zouden graag de inhoud kennen van de omzendbrief over de experimenten inzake kinderrechten en gezinsbeleid. Wat wordt bedoeld met "voor het gezinsbeleid innovierend en ondersteunend" ?

De tekst van de omzendbrief van 20 mei 1997 inzake de niet-gereguleerde subsidies inzake gezinsbeleid wordt aan de leden opgestuurd, antwoordt de minister. Twee sporen worden gevolgd. Enerzijds zijn er de experimenten (niet-gereguleerde subsidies). Op jaarbasis gaat het om ongeveer 15 miljoen frank. Anderzijds zijn er de GOA. De middelen voor GOA werden in de vorige jaren niet opgebruikt, om velerlei redenen. De GOA worden duidelijk gereguleerd. Er zal nu meer per activiteit gesubsidieerd worden. De minister bezorgt de leden zo snel mogelijk meer inlichtingen.

– Kindeffectrapportering

Mevrouw Yolande Avontroodt dringt aan dat in de tweede fase toch effectief werk gemaakt wordt van de kindeffectrapportering. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey hoopt dat de gehele Vlaamse regering zich schaaft achter de voorstellen van decreet inzake de kinderrechtencommissaris en de kindeffectrapportering.

De commissie heeft er alle baat bij om te blijven pleiten voor haar voorstellen, antwoordt de minister. De minister zelf is zeker pleitbezorger van de voorstellen. Maar het parlement moet finaal zijn verantwoordelijkheid opnemen.

– Aanspreekpunten

De Kinder- en Jongerentelefoon wordt vanaf 1997 structureel gefinancierd door Kind en Gezin. Mevrouw Kathy Lindekens betreurt dat de telefoon niet meer middelen gekregen heeft. Waarom wordt de Kinder- en Jongerentelefoon in Kind en Gezin verankerd, wil mevrouw Patricia Ceysens weten.

Voorlopig krijgt de Kinder- en Jongerentelefoon inderdaad niet meer middelen, antwoordt de minister. In de toekomst kan een en ander herbekeken worden. In ieder geval worden de middelen nu gestabiliseerd op structurele basis. Er is samenwerking met Kind en Gezin voor de verwerking van de gegevens. De Kinder- en Jongerentelefoon kan in Kind en Gezin een beroep doen op de knowhow van een grotere organisatie. De Kinder- en Jongerentelefoon ervaart het zelf als positief om – onafhankelijk – onder Kind en Gezin te kunnen werken.

Volgens het actieplan fungeren de centra Tele-onthaal ook als aanspreekpunt voor kindermishandeling en kinderrechten. Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt zich af of de vrijwilligers van die centra wel specifiek genoeg opgeleid zijn voor die taak. De opvang door wisselende personen is ook niet ideaal.

De minister meent dat de centra Tele-onthaal toch een belangrijke rol te spelen hebben in de eerste opvang, niet in het oplossen ten gronde. Wat ook het probleem mag zijn, de eerste emotionele druk kunnen zij opvangen. De vrijwilligers kunnen opgeleid worden om er adequaat mee om te gaan. Nu vangen zij bijvoorbeeld ook mensen met zelfmoordneigingen op. De minister vertrouwt erop dat zij met een goede training ook deze opvang aankunnen.

– Informatieaanbod

De oprichting van één centraal documentatiecentrum zou een goede zaak zijn, vinden mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Riet Van Cleuvenbergen. Alleen mag men niet nalaten de CHK's daarbij te betrekken, vindt eerstgenoemd lid. Mevrouw Van Cleuvenbergen benadrukt dat het best ook in een plaatselijk documentatieaanbod voorzien wordt. Het lid suggereert om het doorgeefstelsel van de openbare bibliotheken te hanteren.

De minister beaamt dat het documentatiecentrum in samenwerking met de CHK's zinvol is. Hoe dan

ook blijft er een probleem van versnippering dat opgelost moet worden.

Op "Het boekje dat NEE zegt" is heel wat kritiek losgekomen, merken mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Patricia Ceysens op. Men doet er beter aan het boekje niet naar voren te schuiven in het actieplan. Mevrouw Kathy Lindekens onderschrijft die kritiek niet.

De minister wil de kritiek relativiseren. Het boekje is één element in het gehele pedagogische proces, naast zoveel andere elementen. Veel hangt af hoe de betrokkenen ermee omgaan. Misschien moet de formulering in het actieplan enigszins veranderen op dat punt.

De heer Felix Strackx stelt vast dat de huisartsen helemaal niet op de hoogte zijn van de voorzieningen waarnaar ze kunnen doorverwijzen. Daar moet dringend iets aan gedaan worden. Mevrouw Sonja Becq heeft andere ervaringen ter zake.

De minister repliceert dat er gewerkt wordt aan het systematiseren van het informatieaanbod. De nieuwe media bieden op dat vlak veel mogelijkheden. Ook de middelen zijn daarvoor voorzien. Een en ander moet wel goed overdacht verlopen.

– Media

De media spelen een zeer belangrijke rol. Volgens het actieplan zal worden gestreefd naar een ethische code voor de omroepen. Mevrouw Yolande Avontroodt vindt dat deze cryptische zin meer uitleg verdient. Is het de bedoeling dat de minister van Media dit invult? Mevrouw Trees Merckx-Van Goey beklemtoont dat de media in de tweede fase van het actieplan een volwaardige rol moeten spelen.

Het komt aan de minister van Media toe dat deel in te vullen, antwoordt de minister. In de beheersovereenkomst met de BRTN wordt in ieder geval aandacht gevraagd voor een ethische code. De beheersovereenkomst houdt ook een resultaatsverbintenis in. De minister is er zich terdege van bewust dat de media een enorme impact hebben op de samenleving.

– Ethische gedragscodes

Er zal worden gewerkt aan ethische gedragscodes voor hulpverleners in voorzieningen waar kinderen begeleid worden. Wat houden ze in, wanneer worden ze opgesteld en door wie, vraagt mevrouw Kathy Lindekens.

Het heeft geen nut ethische gedragscodes van bovenaf op te leggen, antwoordt de minister. De verschillende subsectoren worden uitgenodigd daar zelf aan te werken, niet in de beslotenheid van de groep, maar liefst gepaard gaand met een publiek debat.

2.3. In het centrum van de zorg : de centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling

De minister pleit ervoor niet de naam vertrouwensartsencentra (VAC) te hanteren opdat het medische aspect niet te veel benadrukt wordt. Mevrouw Yolande Avontroodt wil er toch op wijzen dat de huisartsen, en ook de schoolartsen van PMS-MST, de probleemgevallen signaleren. Bovendien is de deontologie van de arts een garantie voor de bescherming van de cliënt.

De minister beaamt dat volledig, maar de benaming VAC drijft de centra in de richting van de gezondheidszorg, waar ze niet thuishoren.

Het CHK in Antwerpen heeft een meldingsstop ingesteld, omdat ze de stroom aan meldingen niet meer kunnen verwerken. Mevrouw Yolande Avontroodt trekt aan de alarmbel. Ook de aansprakelijkheid van de hulpverlener komt daardoor in het gedrang. Het lid heeft vragen over de toekenning van de bijkomende middelen aan de CHK's. Welke criteria worden daarbij gehanteerd? Het lid pleit ervoor om niet alleen het aantal minderjarigen in rekening te brengen, maar ook de effectieve cliëntenlast. In een grootstad ligt die hoger.

De minister zegt al het mogelijke gedaan te hebben. De CHK's zullen nu een belangrijke partner hebben : de CGG's – die 79 miljoen bijkomende middelen krijgen. Het aantal meldingen alleen als criterium voor subsidiëring nemen, is niet opportuun en werkt kostengenererend, vervolgt de minister. Hij verwijst naar de prestatiefinanciering in de geneeskunde. Voor de CHK's zal een gemengde formule aangewend worden : enerzijds geldt het aantal jongeren als criterium, anderzijds wordt schijfsgewijze een verhoging van subsidies toegekend. Voor de grootstedelijke problematiek kan een beroep gedaan worden op de SIF-middelen. Alle lokale actoren kunnen mee aan tafel zitten en deel uitmaken van de beleidsplannen. Het argument grootstad kan niet voor elke sector meegerekend worden.

Mevrouw Yolande Avontroodt is het daarmee niet eens. Wordt de multidisciplinaire uitbouw van de équipes als criterium ingebracht? Hoe worden de samenwerkingsverbanden gefinancierd?

11 miljoen frank krijgen de CHK's sowieso. Daar toe is de reglementering zelfs al aangepast. 10 miljoen frank krijgen ze na een volgende aanpassing van de reglementering, antwoordt de minister.

Mevrouw Riet van Cleuvenbergen vraagt zich af of de problemen van de CKH's alleen met geld op te lossen zijn. Misschien moeten de CHK's zich niet zozeer op de zwaarste probleemgevallen concentreren. Er zou ook een oplossing moeten komen voor de feedback aan de melders.

Het invoeren van een centraal telefoonnummer is toe te juichen, vinden mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Kathy Lindekens, maar het creëert verwachtingen die niet in te lossen zijn met de toegewezen middelen. Een toename van het aantal meldingen, en dus van het werk, is te verwachten. De leden dringen erop aan daar terdege rekening mee te houden. Doorverwijzen bevat ook een stuk hulpverlening, om bv. de entourage van het kind te motiveren. Mevrouw Kathy Lindekens wijst ook naar de nieuwe opdrachten die de CHK's moeten uitvoeren: stagebegeleiding voor de nieuwe krachten in de kinderequipes van de CGG's, vorming en intervisie...

Volgens minister Luc Martens komen vooral uit Antwerpen signalen dat de bijkomende middelen onvoldoende zullen zijn. De minister begrijpt de scherpere problematiek daar, maar blijft van oordeel dat ook de plaatselijke overheden hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. De beleidsplannen van de SIF-plus-gemeenten gaan te gemakkelijk voorbij aan de welzijnsdoelstellingen, die vroeger in het Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn (BFMW) opgenomen waren. Voorlopig werd nog geen CHK als project in een SIF-beleidsplan opgenomen. Verder gaat de minister ervan uit dat de CGG's betalen voor de opleiding van hun bijkomend personeel door de CHK's.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey sluit zich daar bij aan. Heel wat gemeenten krijgen middelen in het kader van de federale veiligheids- en preventiecontracten. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen merkt op dat twee SIF-parameters betrekking hebben op kinderen. De commissie zou kunnen aandringen op meer engagement voor kinderen in de SIF-plannen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vindt dat de taken van de CHK's te beperkt omschreven zijn. Begeleiding moet in bepaalde situaties toch bij de CHK's kunnen blijven, al was het maar om onnodige verwijzingen te vermijden. Het verleden heeft uitgewezen dat de CHK's doorverwijzen als ze dat kunnen. Verder moet continuïteit voor de begeleidingsfiguur gegarandeerd kunnen worden.

De minister zegt geen problemen te hebben met een aangepaste – zij het restrictieve – omschrijving. Overdracht van therapeutische deskundigheid veronderstelt dat men kan blijven ervaring opdoen, maar dan wel op de derde lijn. Therapeutische begeleiding kan wel geen kernopdracht zijn.

2.4. Na de melding : de hulpverlening

Mevrouw Ria Van Den Heuvel zou graag meer toelichting krijgen bij de rol van de huisarts in de preventie, waarnaar in de inleiding van dit deel terloops verwezen wordt. Werden al stappen ondernomen om de huisartsen te sensibiliseren?

De minister veronderstelt dat zijn collega, mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, de rol van de huisarts en de schoolarts nader toelicht. Vanuit hun opdracht kunnen zij een zeer belangrijke preventieve rol spelen. Zij kunnen in een vroeg stadium detecteren wat er fout loopt. Vanuit het vertrouwen dat hen geschonken wordt, kunnen zij, hetzij zelf eerste aandacht aan het probleem besteden, hetzij doorverwijzen. Vanuit zijn eigen uitdrukkelijke deontologie kan de arts deze vertrouwensvolle taak vervullen. Daarmee wil de minister niet gezegd hebben dat andere hulpverleners geen deontologie, beroepsgeheim of discretie zouden hebben.

Wie is de spil in de coördinatie tussen de diverse hulpverleningsinstanties, vraagt mevrouw Ria Van Den Heuvel. Ook voor dit deel moet meer werk gemaakt worden van coördinatie, meent ook mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Op het Nationaal Forum tegen seksuele uitbuiting van kinderen werden enkele voorstellen geformuleerd op het domein van de gemeenschappen. Zijn er afspraken gemaakt over de opvolging?

Het is de bedoeling dat de minister de coördinatie opneemt in de Vlaamse regering. Dat moet binnen het kader van het interdepartementaal overleg. De minister heeft het initiatief genomen om de verschillende Vlaamse departementen samen te bren-

gen. Er moet nagedacht worden over de gevolgen op het Vlaamse niveau van de conclusies van het Nationaal Forum. Op een eerste vergadering gaven de meeste Vlaamse ministers een positieve respons. De minister zegt dat een en ander tijd zal vergen. Ook de Interministeriële Conferentie voor de Rechten van het Kind en het bilaterale overleg met Justitie spelen een belangrijke rol in de coördinatie.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen dringt aan op een duidelijke regio-omschrijving voor de CGG's en het AWW. De minister antwoordt dat gewerkt wordt aan een totale programmatie voor AWW, bijzondere jeugdbijstand, gehandicaptensector. Er moet een zekere netwerkvorming komen en daarbij moet de koppeling gemaakt worden met de CGG's.

– De centra voor algemeen welzijnswerk

Mevrouw Kathy Lindekens is de mening toegedaan dat de centra voor algemeen welzijnswerk (CAW) niet altijd een kindvriendelijke toegangspoort zijn. Kan de minister garanderen dat de bijkomende middelen gaan naar kindermishandeling en problemen van kinderen? Hoe worden de middelen concreet aangewend? Bijkomende middelen gaan naar slachtoffer- en daderhulp. Slechts één centrum voor daderhulp heeft een kinderwerking, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting.

Hoe wordt de eerstelijnsopdracht van de CAW versterkt, vraagt mevrouw Ria Van Den Heuvel. Welke hernieuwde opdrachten krijgen ze? Bij de centra leven vragen over het feit dat sommige centra een specialistische opdracht krijgen.

De minister deelt de zorg om de kindvriendelijkheid van de centra. Aan de centra wordt gevraagd daar oog voor te hebben. Vorming en kwaliteitsdenken moet vooropgesteld worden. Of een centrum kindvriendelijk is hangt ook af van de attitude van de hulpverleners. Het is een proces dat ook op andere domeinen moet plaatsvinden: in de administratie, ook in Onderwijs, Justitie... en ook bij de politici. De minister benadrukt dat nu pas de eerste fase van het actieplan gestart is.

Op de vragen van laatstgenoemd lid wijst de minister op de komende hervorming in het AWW. Het voorontwerp van decreet werd zopas goedgekeurd door de Vlaamse regering. De zgn. cesuur, d.i. de strikte scheiding tussen residentieel en ambulante werk, wordt afgeschaft. De erkenningscategorieën worden afgeschaft. In de plaats daarvan worden

centra erkend op basis van basisopdrachten, bijgevoegde opdrachten en zeer bijzondere opdrachten (projectmatig). Er is dus een drievoudige geleding. Er wordt zoveel mogelijk met de sector overlegd. In mei werden alle centra slachtofferhulp en justitieel welzijnswerk en het Steunpunt AWW geraadpleegd. Een aantal opties moeten formeel verankerd worden voor de centra slachtofferhulp (CHS) en de centra justitieel welzijnswerk (JWW).

De CHS en JWW krijgen in ieder geval bijkomend personeel (zie verder). De toename van het aantal vragen bij de CHS zal een gevolg zijn van het verwijzingsmodel, waarop ook het samenwerkingsakkoord gebaseerd is. De minister belooft de te verwachten omzendbrief met dit verwijzingsmodel aan de leden van de commissie zo snel mogelijk te bezorgen.

De eerste en tweede lijn hoeven niet in concurrentie met elkaar te staan, vervolgt de minister. De eerste lijn heeft een ander profiel. Er wordt zo goed mogelijk uitgeschreven welke respectievelijke taken elke lijn heeft, om hen op hun specifieke deskundigheid te vatten. Taakverdeling en dispatching is essentieel. Elk dossier moet op zich beoordeeld worden.

De hulp aan daders en slachtoffers en hun familie wordt volgens mevrouw Trees Merckx-Van Goey nog te fragmentair uitgewerkt. Zij mist bv. ruimere mogelijkheden voor intensieve begeleiding van multiprobleemgezinnen. Kind en Gezin en de bijzondere jeugdbijstand besteden bij de begeleiding aandacht aan het hele gezinsfunctioneren. Toch moet de nadruk daarop nog sterker komen te liggen in de hulpverlening, vindt mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Ondersteuning van de centra slachtofferhulp en justitieel welzijnswerk op federatieniveau, niet alleen via de algemene koepel van het AWW, het Steunpunt, maar ook via een meer specifieke federatie, blijft belangrijk, vindt mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Ze moeten de evolutie binnen Justitie en Binnenlandse Zaken verder mee kunnen sturen. Nu ook op federaal vlak gevoeligheid voor deze materie gegroeid is, moeten zij als gelijkwaardige partners kunnen optreden vanuit de gemeenschap.

Hoe wordt aan Justitie en Binnenlandse Zaken garanties gegeven inzake beroepsgeheim, privacy, onderzoeksgeheim? Dat is essentieel, wil men de ontwikkeling van een parallel circuit op federaal vlak vermijden, vervolgt mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Ten slotte pleit mevrouw Trees Merckx-Van Goey ervoor dat de Vlaanderen een creatieve bijdrage zou leveren voor de invulling van de alternatieve straffen. In het verleden heeft de Vlaamse Gemeenschap zich nogal afwijzend opgesteld.

Wat het beroepsgeheim aangaat, verwijst de minister naar het verslag dat de centra JWW aan Justitie moeten uitbrengen over de begeleiding van de seksuele delinquenten. Artikel 11 van het protocol handelt daarover. Er moeten nog verder afspraken gemaakt worden over wat wel en wat niet onder het beroepsgeheim valt.

De minister kan niet op alle vragen onmiddellijk een antwoord geven. Hij denkt bv. aan de invulling van alternatieve straffen. Hij neemt de suggesties van de leden mee.

– Hulpverlening inzake slachtofferhulp

De "Nota slachtofferbeleid – Het standpunt van de Vlaamse regering van 1995" is een degelijk werkstuk, meent de heer Felix Strackx. Het lid wil het standpunt van de minister kennen ten aanzien van de nota. Moet de nota geactualiseerd worden ?

Minister Luc Martens beschouwt de nota nog steeds als gedegen. In essentie blijft de nota geldig. Onder meer door de herstructurering van het AWW moeten bepaalde modaliteiten wel herzien worden. Vroegere 'voorzieningen' worden nu 'functies' binnen voorzieningen.

De nota is door de vervroegde verkiezingen van 1995 nooit aan het parlement voorgelegd. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey is van oordeel dat het parlement de nota tot de zijne moet maken. Eventuele bijsturingen aan de nota kunnen bij deze bespreking te berde gebracht worden.

De heer Felix Strackx vraagt naar het exacte aantal centra voor slachtofferhulp. Komt er een bijkomend centrum in Vlaams-Brabant ? Voor de lijst van de centra voor slachtofferhulp verwijst de minister naar de bijlagen bij dit verslag.

Bestaat er een concept over het vrijwilligerswerk in de centra voor slachtofferhulp ? Welke taken krijgen ze ? Mevrouw Ria Van Den Heuvel dringt erop aan dat ze een voldoende beschermend statuut krijgen. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey pleit voor een structurele inbedding van de begeleiding van de vrijwilligers in de werking van de centra voor slachtofferhulp.

De minister beaamt het belang van de vrijwilligers en van hun begeleiding. De slachtoffers zijn het vertrouwen in de maatschappij kwijt. Het contact met de vrijwilligers is in die context essentieel om dat vertrouwen terug te winnen. Er wordt een inspanning gedaan voor het vrijwilligerswerk : de Vlaamse Gemeenschap subsidieert een project gericht op de deskundigheidsontwikkeling van de vrijwilligers en op de uitwerking van praktische werkmethodes. Een statuut voor de vrijwilliger zit er nog niet in : dat debat overstijgt de voorliggende materie.

In bepaalde centra wordt de slachtofferhulp in de praktijk zeer summier ingevuld, merkt mevrouw Riet Van Cleuvenbergen op. Het lid vraagt daarmee rekening te houden bij de regionale spreiding van de middelen. De CHS geven soms vorming aan de verschillende instanties die daarom vragen : politie, het gerecht, Kind en Gezin. Aangezien de CHS al overbevraagd zijn, moet eens bekeken worden of geen andere instantie voor die vorming moet instaan, vindt het lid.

De minister antwoordt dat de spreiding van de middelen gebeurt op basis van objectieve parameters. De minister stemt ermee in dat ook qua vorming men het best tot taakherverdeling komt via de koepels. Het moet wel spontaan tot stand komen.

Uit de aanbevelingen van de commissie-Dutroux blijkt duidelijk dat de plaats van de slachtofferhulp onderbouwd moet worden, zegt mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Alle bijkomende middelen voor de centra zijn welkom, maar er zijn toch vragen bij de algemene verdeling van de middelen voor dit actieplan.

De minister geeft een overzicht van de toekenning van middelen en personeel (zie bijlage). In totaal krijgen de CHS 21,6 miljoen frank bij door dit actieplan. Elk CAW met slachtofferhulpopdracht krijgt lineair een halftijdse kracht. Centra in gerechtelijke arrondissementen met een groot aantal inwoners of centra met de grootste cliëntenlast krijgen 1 voltijdse medewerker erbovenop. Voor de pas opgerichte centra blijft het bij één halftijdse kracht, de andere krijgen in totaal 1 voltijdse kracht.

Hoever staat het met het desbetreffende samenwerkingsakkoord, vraagt mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Wordt in de nodige middelen voorzien om de uitvoering van het akkoord te financieren ? Cofinanciering vanuit de federale overheid ener-

zijds en vanuit de Vlaamse Gemeenschap moet toch mogelijk zijn, meent het lid.

Bij het te verwachten samenwerkingsakkoord inzake slachtofferhulp zijn zowel Welzijn (Vlaamse Gemeenschap), Justitie en Binnenlandse Zaken (federaal) betrokken, antwoordt de minister. De krachtlijnen en ook de methodologie zijn al grotendeels doorgepraat. Een aantal conclusies werden al getrokken. Een volgende bijeenkomst is gepland voor 10 juli. De verbeterde ontwerp tekst ligt dan ter tafel, alsook de invoeging van een paragraaf over het verwijzingsmodel. De minister is het ermee eens dat bepaalde zaken, zoals bv. vorming inzake slachtofferhulp, gefinancierd kunnen worden door de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid.

– Hulpverlening aan daders en hun familie

Op 28 februari 1994 werd een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Staat over hulpverlening aan daders en hun familie. Volgens mevrouw Ria Van Den Heuvel moet nog twee derden van het akkoord uitgevoerd worden. Zijn de toen gekozen opties nog actueel ?

Hulpverlening aan daders en hun familie, dat onder Welzijn valt, is een bevoegdheid van de Gemeenschappen. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen signaleert dat stemmen opgaan dat dit beter bij Justitie zou horen. Op een interpellatie van het lid over kinderen van gedetineerden antwoordde de minister dat er de laatste tijd een trend bestaat om moeders systematisch naar de gevangenis in Brugge over te plaatsen. Het lid vindt dat geen goede evolutie. Voor (oudere) kinderen die hun moeder willen bezoeken en niet onmiddellijk in de buurt wonen, is de afstand te groot. Het lid vraagt dit signaal door te geven in het overleg met Justitie.

De minister is bereid dat te doen. Hij benadrukt wel dat hijzelf op geen enkele wijze kan bepalen waar gevangenen terecht komen. Op dit ogenblik wordt via niet-gereguleerde subsidies extra aandacht besteed van kinderen van gedetineerden. De aard van de projecten hangt af van de acties in de verschillende gevangenissen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey wijst op de voorstellen van de Interdepartementale Commissie voor verbetering van de hulpverlening aan gedetineerden. De voorstellen moeten afgedwongen worden binnen de Vlaamse Gemeenschap. Ze moeten dringend bilateraal met Justitie besproken worden. Komen er bemiddelaars maatschappelijke dienstverlening op lokaal vlak ? De Vlaamse over-

heid moet erop toezien dat Justitie de afspraken van het samenwerkingsakkoord respecteert. Er is een nieuwe regeling voor de voorwaardelijke invrijheidstelling te verwachten. De centra justitieel welzijnswerk moeten daarin een belangrijke rol kunnen spelen. De centra moeten hun taak aan kunnen en daartoe ondersteund worden vanuit de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest : via de VDAB, Onderwijs, Huisvesting... Alleen zo kan Vlaanderen een geloofwaardige partner zijn voor Justitie.

De minister geeft een overzicht van de bijkomende krachten voor de centra justitieel welzijnswerk. De functie van bemiddelaar voor maatschappelijke dienstverlening wordt waargemaakt, ook in de Brusselse gevangenissen. Daarnaast werd rekening gehouden met de omvang van de problematiek en met de geplande participatie aan het Depart-project. Nergens zal men nog werken met eenmansposten. In totaal wordt met het actieplan 20 miljoen uitgetrokken voor de centra JWW. Er wordt verwezen naar de bijlage bij dit verslag.

Om de samenhang onder de centra te versterken neemt de minister verschillende initiatieven. In het licht van het samenwerkingsakkoord inzake de sociale hulpverlening aan gedetineerden moet de Interdepartementale Commissie binnen de Vlaamse Gemeenschap opnieuw starten. De Interdepartementale Commissie komt opnieuw bijeen in september. Zij heeft als opdracht na te gaan wat van haar rapport al is gerealiseerd, en te bekijken wat tijdens deze legislatuur nog gerealiseerd kan worden. Verder zou een Vlaams centrum opgericht kunnen worden op het niveau van de gemeenschap, dat gehecht zou kunnen worden aan de administratie. Het centrum zou een aanspreekpunt moeten zijn voor de gevangenisdirecteurs, een brug tussen federale overheid en gemeenschapsoverheid. Het centrum moet oog hebben voor initiatieven als bv. het decreet inzake volwassenenvorming, bibliotheken... Het moet de bemiddelaars op lokaal vlak ondersteunen. Een gespecialiseerd contractueel ambtenaar zou in de administratie kunnen aangeworven worden om dat centrum te starten. Een en ander moet binnen deze zittingsperiode gerealiseerd worden.

Enerzijds wordt in het actieplan gesteld dat een aantal centra voor vaderhulp versterkt zullen worden voor begeleiding van daders van seksueel geweld. Anderzijds zal gespecialiseerd personeel in de CGG's ingezet worden om het federaal akkoord inzake hulpverlening aan daders van seksueel geweld uit te voeren. Mevrouw Yolande Avontroodt wil er toch voor pleiten dat die hulpverle-

ning, die een zeer gespecialiseerde deskundigheid vergt, op een centrale plaats per provincie verankerd wordt. Het lid spreekt zich daarbij niet uit of dat nu in een CAW of in een CGG moet zijn. Er moet vermeden worden dat er een 'explosie' aan deskundigheid ontstaat.

De minister is de mening toegedaan dat die hulpverlening niet zomaar aan de ene of de andere instantie toe te wijzen is. De aard van de problemen bij hulp aan seksuele delinquenten is zo verschillend. Sommigen zullen door een CAW begeleid kunnen worden, anderen behoeven een meer ingrijpende psychotherapeutische behandeling in een CGG. De minister verwijst naar een rapport van de heer Roland Martein, projectcoördinator Leerprojecten voor plegers van seksueel geweld, voor het nationaal project van het ministerie van Justitie (zie bijlage). Zowel CGG's als CAW's hebben een opdracht ter zake. Een goede dispatching is essentieel. De minister gaat er wel mee akkoord dat een explosie aan deskundigheid vermeden moet worden. Er wordt naar gestreefd per provincie minstens één centrum met deze gespecialiseerde hulp te realiseren. Eén aanspreekpunt is ook voor Justitie belangrijk. Een dergelijk centrum moet kunnen ontstaan door een samenspel tussen de CGG's en de CAW's.

Voor de hulpverlening aan seksuele delinquenten en hun familie wordt 18 miljoen extra uitgetrokken. De minister wil zo vlug mogelijk de middelen kunnen besteden. Er wordt gewerkt aan de voorbereiding van het samenwerkingsprotocol dat tussen de Vlaamse Gemeenschap (Welzijn en Volksgezondheid) en Justitie afgesloten moet worden. Reeds voor de Commissie-Dutroux werd gestart met die voorbereiding. Ongeveer de helft van de artikelen werd reeds doorlopen, op 11 juli liggen ook de volgende artikelen ter tafel. Er rijst een probleem inzake de betaling van de hulp aan seksueel delinquenten. De Vlaamse Gemeenschap betaalt dat zelf, de Franstalige Gemeenschap verhaalt de kosten op het Riziv, via de psychiatrie. De minister is van oordeel dat de psychiatrie niet automatisch de beste weg is.

De voorbereiding en uitvoering van de samenwerkingsprotocollen zijn een zware opdracht. Overleg vraagt tijd. Voor de taakverdeling tussen het Vlaamse en het federale niveau is er goede wil nodig aan beide kanten, vervolgt de minister. De bevoegdheden liggen ook bij beide overheden. De slachtofferbejegening of het onthaal is een federale verantwoordelijkheid; hulp aan slachtoffers is duidelijk een bevoegdheid van de Gemeenschappen.

– De centra voor geestelijke gezondheidszorg

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt aandacht voor het tekort aan kinderpsychiaters. Voor de CGG's is het bovendien moeilijk om het gespecialiseerde personeel te houden. In Limburg kan men een vlucht naar het centrum van het land en naar Nederland vaststellen. Mevrouw Kathy Lindekens verwijst naar haar interpellatie over de professionele hulpverlening aan kinderen.

Hoe worden de 79 miljoen frank voor de CGG's concreet aangewend, vraagt mevrouw Kathy Lindekens. Mevrouw Riet van Cleuvenbergen wil erop wijzen dat de CGG's hun eigen budget kunnen bepalen, omdat ze via de Riziv-nomenclatuur kunnen werken. Er moet nagedacht worden over de wijze waarop men een bijdrage van de cliënten vraagt, vindt het lid: een forfaitaire bijdrage of een bijdrage per prestatie. Er is binnenkort een hervorming van de CGG's te verwachten. Volgens het lid mag de 79 miljoen niet aangewend worden voor die hervorming. Het lid dringt er bij de minister op aan dit op te volgen.

Voor de concrete aanwending van de 79 miljoen frank, verwijst de minister naar zijn collega mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid.

De verslaggever,

Yolande AVONTROODT

De voorzitter,

Trees MERCKX-
VAN GOEY

BIJLAGEN

Bespreking Vlaams Actieplan 3 juni 1996

Centra met de functie slachtofferhulp (Vlaams Actieplan)

1.	Brussel Groot-Eiland	1,5
2.	Antwerpen Mutsaard	1,5
3.	Dendermonde	1,5
4.	Gent Visserij	1
5.	Brugge (S.C.)	1,5
6.	Leuven J.W.W.	1
7.	Kortrijk (S.C.)	1
8.	Hasselt	1
9.	Tongeren	0,5
10.	Herentals	1
11.	Willebroek/Mechelen	1
12.	Westhoek	0,5
13.	Ronse	0,5
		13,5 VTE = 21,6 mio

Er komt bijkomende personeel aan de CAW die erkend zijn voor de opdracht "slachtofferhulp" met als doel : uitbouw, omkadering en ondersteuning van het vrijwilligerswerk inzake slachtofferhulp in toepassing van het "verwijsmodel" waarrond een samenwerkingsakkoord wordt voorbereid tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale overheid (Justitie, Binnenlandse Zaken), zodanig dat politie, rijkswacht en justitiële instanties op basis van vast te leggen procedures en modaliteiten namen van slachtoffers doorgeven aan CAW-slachtofferhulp met het oog op een contactname door een vrijwilliger.

Bij de besteding van de middelen "nieuw beleid 1997" kreeg elk van de bestaande CHS een bijkomende halftijdse medewerker; bovendien werd één voltijdse CHS-medewerker toegekend in de 3 gerechtelijke arrondissementen die tot dan toe geen slachtofferhulp-aanbod hadden : Oudenaarde, Veurne-Ieper en Tongeren.

In het kader van de besteding van de bijkomende middelen voor het "Actieplan" wordt voorgesteld om aan elk CAW met slachtofferhulp-opdracht in de eerste plaats lineair een bijkomende halftijdse kracht toe te kennen; aldus beschikt elk CHS, in combinatie met de uitbreiding t.g.v. het "nieuw beleid" over één voltijdse medewerker (2 x 0,5) voor de uitbouw, omkadering en ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

- 1,5 = rekening houdend met of het groot aantal inwoners per gerechtelijk arrondissement (1 en 2), ofwel met de grootste case-load (3 en 5)
 0,5 = de pas opgerichte centra krijgen slechts 0,5 VTE bij
 1 = alle andere

Het steunpunt wordt in 1997 voor 1.600.000 fr. ondersteund voor een project dat de uitbouw en de ondersteuning van dat vrijwilligerswerk in Vlaanderen helpt realiseren.

Centra voor Justitieel Welzijnswerk (Vlaams Actieplan)

1.	Antwerpen (PWNA)	1
2.	Willebroek	0,5
3.	Turnhout	2,5
4.	Hasselt	0,5
5.	Tongeren	0,5
6.	Leuven	1,5
7.	Brussel Groot-Eiland	1
8.	Dendermonde	1
9.	Oudenaarde	1
10.	JWW Gent	1
11.	Brugge (APPC)	- 1,5
12.	JWW Ieper	0,5
		12,5 VTE = 20 mio

Dit bedrag maakt de introductie mogelijk van de functie "bemiddelaar maatschappelijke dienstverlening". Daardoor wordt het mogelijk in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen (N=18) overal deze functie waar te maken. Deze bemiddelaars zullen zich specifiek toeleggen op de structurele ontsluiting van de externe dienstverlening aan gedetineerden op het vlak van welzijn, gezondheid, cultuur, onderwijs en werkgelegenheid.

Deze bemiddelaar dient vooral te onderhandelen met VDAB, onderwijsinstellingen, huisvestingsmaatschappijen, welzijnsvoorzieningen, sportverenigingen, socio-culturele organisaties e.d.m. zodat dit aanbod kan gebracht worden bij de gedetineerde.

In elke gevangenis komt er minimaal een halftijdse bemiddelaar. Centra die meerdere welzijnsteams moeten bedienen, krijgen uiteraard meerdere halfimes toegewezen.

In bijkomende orde werd rekening gehouden met de omvang van de problematiek (grootte van de strafinstelling; populatie) én met de geplande (personeelsmatige) participatie van het centrum justitieel welzijnswerk aan het Depart-project (INTEGRA-programma, Europees Sociaal Fonds). Dit laatste zal lopen in de gevangenissen van Brugge, Ruislede, Oudenaarde, Hoogstraten en Dendermonde. Het Depart-project beoogt een geheel van gerichte acties tijdens de detentie om de positie van gedetineerden op de arbeidsmarkt te verbeteren. Het verloopt in samenwerking met het Bestuur Strafinrichtingen, de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, Vokans vzw (Vorming voor Kansarmen) en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

Alle eenmansposten worden de facto opgeheven. In alle erkende centra zal men in teamverband kunnen werken.

Er wordt tevens de nodige aandacht besteedt aan de opleiding van deze bemiddelaars maatschappelijke dienstverlening. De doelstelling van deze opleiding is deze bemiddelaars een zodanige ondersteuning en vorming te bieden dat ze een degelijke en deskundige invulling kunnen geven aan de Vlaamse Gemeenschapsoopdracht "introductie, coördinatie en ondersteuning van externe personen en instanties die bijdragen tot de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en hun naastbestaande" (art. 5, 3° Samenwerkingsakkoord).

Hulpverlening aan seksuele delinquenten en hun familieleden

Hierover wordt zo vlug mogelijk een beslissing genomen, zodat de besteding op 1 juli een feit kan zijn.

Er werd hierover overleg gepleegd met de sector en met het steunpunt algemeen welzijnswerk.

Er was een werkvergadering voorzien met het kabinet Demeester (door hen geannuleerd omwille van andere prioriteiten).

De beslissing vraagt een grondige voorbereiding omwille van het op stapel staande samenwerkingsprotocol tussen Justitie en de Vlaamse Gemeenschap en de hoge eisen die zullen gesteld worden aan centra die hulp verlenen aan seksuele delinquenten.

Ook het preventief optreden dat hierbij kan gebeuren, verdient nog een grondig debat vooraleer beslissingen te nemen.

Ik wil mij in elk geval engageren om minstens 1 centrum per provincie met deze gespecialiseerde hulpvorm te gelasten.

Er zijn heel wat cijfers en argumenten die pleiten voor een specifieke plaats en opdracht van het algemeen welzijnswerk bij de hulpverlening aan seksuele delinquenten (cfr. sommige argumenten in de paper van Roland Martin).

Medisch model pathologie ernstige stoornissen ontkenning slechte resultaten in AWW	}	⇒ CGGZ
--	---	--------

een bepaald type daders jonge daders meeste verwijzingen door VHC spontane aanmeldingen	}	⇒ AWW
--	---	-------

Samenwerkingsakkoorden en samenwerkingsprotocol

1. Samenwerkingsakkoord inzake slachtofferzorg

Betrokkenen : federaal : Justitie, Binnenlandse Zaken
Vlaamse Gemeenschap : Welzijn

Stand van zaken 2/6/97 :

- tekst “Krachtlijnen van een samenwerkingsakkoord inzake slachtofferzorg” werd reeds besproken
 - ① kerngedachten
 - ② methodologie
 - a. Op welke niveaus moeten er welke samenwerkingsafspraken worden gemaakt?
 - b. Op welke niveaus moeten er gezamenlijke structuren worden opgezet?
 - c. Wie zetelt in deze structuren? Wat is de bevoegdheid ervan? En welke afspraken moeten daar worden gemaakt?
 - d. Hebben we het hier enkel over de concrete hulp aan slachtoffers of hebben we het over een heleboel meer zaken?
- voorlopige conclusies
 - ① Slachtofferhulp moet zo onafhankelijk mogelijk georganiseerd worden binnen de erkende centra voor algemeen welzijnswerk.
 - ② Slachtofferhulp behoort tot de bevoegdheid van de gemeenschappen.
 - ③ Het is de bedoeling om nog in 1997 tot een samenwerkingsakkoord te komen.

- volgende vergadering : 10 juni 1997
 - ① De verbeterde ontwerptekst van het samenwerkingsakkoord wordt besproken.
 - ② In het samenwerkingsakkoord wordt een paragraaf met een verwijksmodel ingelast.

2. *Samenwerkingsprotocol inzake begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten*

Betrokkenen : federaal : Justitie

Vlaamse Gemeenschap : Welzijn en Gezondheidszorg

Stand van zaken 2/6/97 :

- er werd vergaderd op 29/3, 14/6, 19/6, 6/11 in 1996
14/1, 17/2, 9/4, 16/5 in 1997
- op 16/5/97 is de tekst van het samenwerkingsprotocol en de memorie van toelichting besproken tot en met artikel 10. De volgende (beslissende) bijeenkomst op 11/6/97 zullen de overige artikels 10 tot 17 besproken worden.
- van de Vlaamse Gemeenschap (Welzijn en Gezondheidszorg) wordt een definitieve tekst verwacht voor de artikels 9, 10, 11.
Tegelijk dienen er werkafspraken gemaakt worden door beide kabinetten.
- goed om weten : de Vlaamse Gemeenschap betaalt de hulp aan seksuele delinquenten zelf, de Franse Gemeenschap laat dit betalen met RIZIV-middelen via de psychiatrische klinieken.

3. *Samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake de sociale hulpverlening aan gedetineerden (28/2/1994)*

In haar vergadering van 17/11/93 besliste de Vlaamse regering een interdepartementale commissie op te richten die een inventaris zou opmaken waarop de dienstverlening van de Vlaamse Gemeenschap gebeurt voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden in de Vlaamse strafinrichtingen en die tevens de leemten terzake zou vaststellen en voorstellen zou doen ter verbetering en versterking van de inbreng van de Vlaamse Gemeenschap in de strafinrichtingen.

Deze interdepartementale commissie overhandigde bij het einde van vorige legislatuur een eindrapport over haar opdracht.

Het is wenselijk om de interdepartementale commissie opnieuw samen te roepen om het rapport te evalueren en te toetsen aan de actuele vragen gesteld door de minister van Justitie.

De samenroeping van deze interdepartementale commissie is voorzien begin september 1997. Voor het reces zal het kabinet en de administratie de nodige schikkingen treffen om een goede start in september te waarborgen.

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Leerproject voor Daders van Seksueel Geweld
p/a Meersstraat 138 B
9000 Gent
Tel [09] 221 07 22 - Fax [09] 220 84 06

ALGEMEEN WELZIJSNWERK EN HULP AAN SEKSUELE DELINQUENTEN

Enkele cijfers en argumenten die pleiten voor een specifieke opdracht/ plaats voor het AWW

Roland Martein, projectcoördinator Leerprojecten voor plegers van seksueel geweld - Nationaal Project Ministerie van Justitie

We menen dat het algemeen welzijnswerk een taak te vervullen heeft in verband met hulp en begeleiding van plegers van seksueel geweld.

I. STAND VAN ZAKEN : WAT DOET DE SECTOR AWW NU AL ?

1.1. *Op het niveau van de centra : regionaal gespreid aanbod van daderhulp*

Sinds geruime tijd wordt door verschillende CAW vorming en begeleiding van plegers van seksueel geweld aangeboden en uitgevoerd.

In verschillende centra voor algemeen welzijnswerk, vnl. binnen de afdeling Gezins- en Relatie- neel Welzijnswerk (GRW) en Justitieel Welzijnswerk (JWW), worden daders van seksuele delicten begeleid. Uitzonderlijk gaat het om individuele aanmeldingen (onder druk van de omgeving), in de meeste gevallen betreft het een gerichte doorverwijzing (via vertrouwensartsen- centra, politie, rijkswacht, strafbemiddeling, probatiediensten, etc. of in het kader van de voorwaardelijke invrijheidsstelling).

Enkele cijfers: van alle gesubsidieerde ambulante CAW's (52), zijn er 26 centra die uitdrukkelijk met plegers werken, 14 die zeggen dit niet te doen en 4 centra die melden in de toekomst geïnteresseerd te zijn. Op een totaal van 52 gesubsidieerde CAW konden er 7 niet worden bereikt.

1.2. *Op het niveau van de koepels : deskundigheidsbevordering*

De vroegere Federatie Centra voor Geboortenregeling & Seksuele Opvoeding en het Vormings- centrum Jos van Ussel organiseren sinds geruime tijd opleiding en bijscholing inzake hulp aan plegers van zedenfeiten. De deelnemers komen uit diverse werksoorten waaronder de diensten Justitieel Welzijnswerk, de Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg en de werkers die recent zijn aangeworven in het kader van het Globaal Plan, e.a.

Deze opleidingen zijn gesteund op de jarenlange ervaring van de CGSO-centra inzake het werken met zowel slachtoffers als plegers van seksueel geweld. Regelmatig worden deze deskundigen uitgenodigd voor voordrachten, supervisie, publicaties, e.d.

1.3. *Op landelijk niveau : projecten en ondersteuning*

1.3.1. NATIONAAL PROJECT

In het kader van de uitvoeringsmaatregelen inzake de dienstverlening en opleiding (K.B. 6 oktober 1994), meer bepaald het organiseren van een opleiding of vorming, is door de toenmalige Federatie CGSO een pilootproject ingediend bij het ministerie van Justitie, met name het 'Leerproject voor daders van seksueel geweld'. Na één jaar werking is dit Leerproject verlengd en uitgebreid (onder de noemer van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk). Na één jaar (vanaf 1.10.95) en 3 maanden werking (tot 31.12.96) werden 101 daders aangemeld, waarvan 91 opgenomen zijn in het leerproject en 11 plegers ressorteren onder een restcategorie (bv. plegers die "vrijwillig" een leerproject aanvragen).

Hoofdzakelijk gaat het om exhibitionisme (50.5%), gevolgd door mildere vormen van pedofiele delicten (32.7%), andere parafiele uitingsvormen (8%), verkrachting en poging tot verkrachting (6%), frotteurisme (0.9%), voyeurisme (0.9%) en bedreiging van ex-partner (0.9%). Onder de categorie "andere parafiele uitingsvormen" betreft het volgende: het uitwisselen van kinderporno, obscene post versturen, "dokterje" spelen met stetoscoop, deelname aan naakttriuken, en grensoverschrijdend gedrag met familieleden.

De resultaten bewijzen dat dit project aan een specifieke nood beantwoordt, en dat het AWW wel degelijk een taak te vervullen heeft in de begeleiding/vorming van plegers van seksueel geweld.

1.3.2. PROJECTEN GLOBAAL PLAN

In het kader van de maatregelen van het Globaal Plan heeft één centrum (Pluralistisch Welzijnscentrum Gent) een project ingediend voor begeleiding en vorming in groep aan *minderjarige seksuele delinquenten*. Alle wetenschappelijke literatuur leert ons dat het dadergedrag op zeer jonge leeftijd start, en dat het bijgevolg zeer belangrijk is om hulp, begeleiding en vorming te organiseren aan minderjarige seksuele delinquenten. Het project is goedgekeurd en wordt uitgevoerd onder de vorm van een vormingspakket in groepsverband. Hierbij kan onder meer een beroep gedaan worden op de ervaringen van de Nederlandse zusterorganisatie (Rutgers Stichting).

II. ANDERE ARGUMENTEN PRO DADERHULP ALS TAAK VOOR HET AWW

1. *Vereiste van specifieke deskundigheid*

Het werken met daders vereist een specifieke deskundigheid die niet in de traditionele opleidingen aan bod komt. Een deskundigheid die vanaf eind de jaren '80 ontwikkeld werd binnen de Centra voor Geboorteregeling en Seksuele Opvoeding. De CGSO wensten een effectieve bijdrage te leveren in het voorkomen van seksueel-gewelddadig gedrag om langs deze weg de belangen van de slachtoffers beter te dienen.

Zij hebben die taak opgenomen, omdat er in Vlaanderen op dat ogenblik geen doorverwijsmogelijkheden bestonden - en trouwens nog altijd maar in zeer beperkte mate bestaan. De ervaringen van het Leerproject voor Daders van Seksueel Geweld tonen aan dat doorverwijzing naar andere diensten ook nu nog moeilijk ligt, omdat de deskundigheid ontbreekt of het hulpverleningskader van de diensten onvoldoende is onderbouwd. In hun kielzog hebben vanaf de jaren '90 heel wat centra algemeen welzijnswerk daders in hun populatie opgenomen naast het werken met slachtoffers.

2. *Vorming en kiezen voor andere gedrag als uitgangspunt*

De plegers die door Justitie verwezen worden zijn cliënten waarmee we binnen de bestaande hulpverlening niet mee in aanraking komen. Het betreft mensen die vaak niet of onvoldoende geleerd hebben om een remmende controle uit te oefenen over hun (agressieve) impulsen in een seksuele context. De gevolgen situeren zich in de intieme sfeer: gebrek aan zelfvertrouwen, het zich emotioneel "onthecht" voelen t.a.v. het ouderlijk gezin, het "ongevoelig zijn" ten overstaan van anderen, en zich op de eigen interesses en behoeften betrekken.

Zij missen vaak de vaardigheden om met vrouwen van de eigen leeftijd effectief te communiceren. Dit leidt tot angst over (intieme) interacties, gevoelens van mannelijke inadequaatheid, en woede op vrouwen die aangezien worden als de bron van deze problemen. Ze voelen zich dan ook extra aangesproken door traditionele patriarchale denkbelden waarin mannen de dominante positie innemen.

Leerstraffen als combinatie van vorming en hulpverlening zijn ook aangewezen voor de behandeling van minderjarige plegers. Onderzoek toont aan dat de basis voor later dadergedrag al zeer vroeg gelegd wordt. Ingrijpen op jonge leeftijd is bijgevolg zeer belangrijk voor preventie van later seksueel geweld.

De bovenvermelde problematieken zijn bij uitstek het werkingsterrein van de afdeling GRW binnen de centra voor algemeen welzijnswerk.

3. *Laagdrempelig en kortdurend : kansen voor iedereen*

De verwijzingen binnen en van buiten justitiële kader betreffen vaak mensen die uit lagere sociale milieus komen met een lagere beroepsstatus. Ze beschikken vaak onvoldoende over de noodzakelijke introspectieve vermogens. Het gaat om mensen met een minder verbalisatievermogen, niet weinig succes-ervaringen die veranderingen beleven als van buitenaf bepaald en niet veroorzaakt door eigen inspanningen en controle. Zeg maar een risicopopulatie met welzijnsbehoeften die welzijnsnoden creëren.

De delicten die binnen het algemeen welzijnswerk en het leerproject terechtkomen, zijn in de regel mild van aard en meestal gaat het om de eerste maal dat iemand met justitie in aanraking kwam. Het gaat om een populatie waarvan in de regel geen sprake is van persoonlijkheidsstoornissen en die geen vorm van zware psychopathologie vertonen. Met een begeleidings- en vormingsprogramma's van één jaar kan remediërend opgetreden worden. In die gevallen waar verder therapie wenselijk en noodzakelijk is kan doorverwezen worden.

Wij menen dat het welzijnswerk en de Leerprojecten in het bijzonder, het werktein bij uitstek kunnen zijn voor plegers:

- met een vroege of occasionele carrière;
- die vroegtijdig tegen de lamp gelopen zijn;
- met een nog redelijk goed ontwikkelde gewetens- en empathische functie;
- die een zekere mate van schuld en spijt hebben
- niet te zwaar belast zijn vanuit hun verleden (door zware mishandeling, seksueel misbruik en affectieve verwaarlozing);
- die een zekere mate van lijdensdruk ervaren;
- die misbruik plegen ten aanzien van volwassenen; of misbruik ten aanzien van één type slachtoffers;
- die nog een inbedding hebben binnen hun omgeving (partnerrelatie, gezin, kennissenkring, e.a.);
- die geheel of gedeeltelijk onderkennen;
- die in het begin van de begeleiding een minimale startmotivatie te kennen geven.

Roland Martein, coördinator Leerprojecten Plegers van Seksueel geweld - Nationaal Project, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Chris De Bruyne, stafmedewerker CGSO Trefpunt

21 februari 1997